

נח ח"כ שיחה א'

הציווי דע"ז הוא על מחשבת השכל, ולכן מדגיש הרמב"ם שע"ז מושלל גם מצד השכל, ואומר ש"בן ארבעים (שאז ישנה שלימות השכל) הכיר אברהם את בוראו". ו"דורו של אברהם" הוא כשפעל על הדור ששיגו דעת בוראם מצד שכלם.

על הפסוק "בדורותיו" (ו, ט) מפרש רש"י שיש דורשים אותו לשבח ויש דורשים אותו לגנאי "אילו הי' בדורו של אברהם לא הי' נחשב לכלום".

ולכאורה צריך להבין הרי אברהם הי' בן נ"ח שנה כשנח נסתלק, וא"כ נח הי' בדורו של אברהם, וא"כ איך אפשר לומר "אילו הי' בדורו של אברהם"?

והנה, הרמב"ם אומר שאברהם הי' בן ארבעים שנה כשהכיר את בוראו, והראב"ד משיג עליו ואומר שישנו אגדה שכן ג' שנה הכיר את בוראו ומביא רמז לזה ממ"ש "עקב אשר שמע אברהם" כמנין עקב. וצריך להבין מדוע מביא הרמב"ם את הגירסא דבן ארבעים [ולא מ"ח או נ']?

ויוכן בהקדים הביאור בזה שהרמב"ם בספרו הלכות מביא את כל האריכות בנוגע לדברי ימי העולם, איך ש"בימי אנוש טעו בני האדם וכו'" ומביא את כל ההשתלשלות הענינים דעבודה זרה (ואת העיקר - שאדם נצטוו על ע"ז וכל השנים ההם עברו על ציווי ה' - אינו מביא)?

והביאור: אף שרוב הציוויים הם על ענין של מעשה מ"מ באזהרת ע"ז העיקר הוא "לא תתורו" במחשבת הלב והמוח, ולכן מדגיש הרמב"ם שעבודה זרה מופרך גם מצד השכל. ולכן מדגיש ש"טעו כו' ונבערו עת כו' נביאי שקר כו' וכזבים כו'". ולכן מביא הרמב"ם את הגירסא ד"בן ארבעים הכיר אברהם" שהרי בבן ארבעים ישנו שלימות השכל.

אך עפי"ז צריך להבין את ההמשך שבו מבאר הרמב"ם בנוגע לזמן שירדו בני" למצרים, ש"כמעט שנעקר העיקר הגדול ששתל אברהם עד שמאבת ה' אותנו כו' ושלא את משה רבן של כל הנביאים", שלכאורה זה מדגיש את ההיפך - שאפילו אצל בני" נעקר ענין זה עד שקיבלו את הנבואה שלמעלה מהשכל. והביאור: אע"פ שהשליטה דע"ז מוכרחת ע"פ שכל אין האדם יכול לסמוך על שכלו בלבד וצריך לאמונה שלמעלה מטו"ד.

וזוהו "דורו של אברהם" – כשאברהם פעל על דורו ששיגו דעת בוראם לא רק מפני "שגבר עליהם בראיותיו" אלא מצד שכלם הם, וזה הי' לאחר שבא לא"י ששם "שתל בלבם העיקר הגדול הזה".